

Miljökonsekvensbeskrivning

till detaljplan för utbyggnad av bostäder inom fastigheten Härön 1:4 på Härön, Tjörns kommun

INNEHÅLL

Sammanfattning	1
1 Uppdraget	2
2 Arbetets bedrivande	2
3 MKB-avgränsningar	2
4 Översiktlig beskrivning av planförslaget.....	3
5 Konsekvenser av nollalternativet	3
6 Naturmiljö.....	3
7 Kulturmiljö	5
8 Rekreation	6
9 Landskapsbild	7
10 Mark- och vattenfrågor.....	8
11 Naturresurser	9
Referenser	11

Bilaga 1. Värdepyramid för bedömning av naturvärden.

Bilaga 2. Värdepyramid för bedömning av rekreativsvärden.

Sammanfattning

Bakgrund

Inom en del av fastigheten Härön, strax väster om befintligt samhälle på Härön, planeras ca 20 bostäder.

Naturmiljö

En utbyggnad av bostäder och mindre lokalvägar i aktuellt område innebär ingrepp i hållmarker utan några högre naturvärden, men även att en fuktäng samt mindre våtmarker och fuktstråk som hyser vissa lokal naturvärden tas helt eller delvis tas i anspråk. Om möjligt bör ingrepp i de lokala naturvärdena undvikas eller minimeras.

Eventuellt kan hävden av angränsande fuktängar i väster återupptas i samband med en utbyggnad, vilket är positivt från naturmiljösynpunkt då att dessa värden bevaras genom att igenväxning förhindras.

Kulturmiljö

Planområdet ansluter till den kulturhistoriskt värdefulla bebyggelsen vid Kyrkesund i norr, varför det är mycket viktigt att den nya bebyggelsen utformas och anpassas på ett sådant sätt att den inte upplevs som störande i förhållande till den befintliga.

Utbyggnaden innebär också att igenväxande ängsmark och hållmark med visst kulturhistoriskt tas i anspråk och ersätts av bostadsbebyggelse.

Inga kända fornlämningar påverkas av utbyggnaden.

Rekreation

Stora delar av planområdet kommer att ersättas med ett bostadsområde, vilket minskar området värde som utsiktspunkt och närrekreatiomsområde. Utbyggnaden påverkar även till viss del upplevelsen av området för förbipasserande på vandringsleden ut till naturreservatet. Den nya lokalvägen kommer dock att göra området mer lättillgängligt för närboende och turister, vilket är positivt ur rekreationssynpunkt.

Landskapsbild

Utbyggnaden kommer i planområdets södra, starkt kuperade del att innebära en stor förändring av de befintliga markhöjderna. Delar av den öppna fuktängen bebyggs och den nya vägen skär in i de branta bergsslutningarna på båda sidor av ängen. I planområdets norra del är höjdvariationerna mindre och därmed kan husen och vägen lättare anpassas till terrängen. I planområdets nordligaste del finns dock några starkt kuperade tomter som ligger i direkt anslutning till den befintliga bebyggelsen vid sundet. Det är mycket viktigt, särskilt i denna del, att anpassa den nya bebyggelsen till terrängen och till sitt sammanhang med de äldre husen.

Mark- och vattenfrågor

En utbyggnad i området medför vissa sprängnings- och utfyllnadsarbeten. Vidare innebär utbyggnaden en liten ökning av hårdgjorda ytor i området och därmed ökar mängden dagvatten något. Dagvattnet från området bedöms dock inte bli särskilt förorenat då ingen biltrafik kommer förekomma i området. Med ett lokalt omhändertagande av dagvattnet, te x genom att leda det till någon av de mindre våtmarkerna i området, innan det leds vidare till Härö båg, kan påverkan på vikens grundområden minimeras.

Naturresurser

En utbyggnad inom området kan innebära en i konflikt med bestämmelserna i 4 kap miljöbalken (MB), men kan samtidigt anses vara en utveckling av det befintliga samhället vid Kyrkesund, vilket inte går emot dessa bestämmelser.

Vidare innebär utbyggnaden ett visst intrång i ett riksintresse för naturvärden, men planområdet hyser endast till viss del de värden som utmärker riksintresset, varför den negativa påverkan på riksintresset bedöms som litet till måttligt.

Figur 1. Översiktskarta

1. Uppdraget

Uppdraget har inneburit att upprätta en miljökonsekvensbeskrivning (MKB) till en detaljplan för utbyggnad av bostäder inom en del av fastigheten Härön 1:4, belägen strax väster om befintlig bebyggelse på östra Härön, Tjörns kommun (se *översiktskarta, figur 1*).

Beställare av uppdraget har varit Kustens arkitektkontor AB genom Stig Holmstrand.

2. Arbetets bedrivande

Arbetet med MKB:n har utförts av biolog Sara Svensson, landskapsarkitekt Katarina Wellholt och civilingenjör Olof Stenlund vid **GF Konsult AB**.

Fältbesök i området gjordes i februari 2004. En kontroll av området under växtsäsong skulle ge mer information om områdets naturvärden, men bedöms inte vara av avgörande betydelse för bedömningarna i MKB:n.

MKB:n skall utgöra ett underlag till den detaljplan som skall upprättas för området.

3. MKB-avgränsningar

MKB-arbetet innebär en systematisk behandling av aktuella problemställningar och har utförts utifrån de principer och den modell som tillämpas av GF Konsult AB.

För att läsaren skall känna till de viktigaste förutsättningarna m m, behandlas nedan olika MKB-avgränsningar som gjorts i denna utredning. De olika s k miljöfaktorerna beskrivs under rubrikerna *Nuvarande förhållanden* respektive *Konsekvenser*. I några fall finns också rubriken *Förslag till åtgärder*. Beskrivningen av ett nollalternativ ingår också i MKB:n.

Följande utgångspunkter och resonemang gäller således:

Nivåavgränsning

MKB:n inriktar sig på de lokala fysiska miljöeffekter planförslaget ger upphov till. Frågan om öppnande av nya exploateringsområden i kommunen och dess inverkan på miljön i stort, s k systemeffekter, är närmast en fråga för mer övergripande studier t ex i kommunens översiktsplan. I gällande översiktsplan (*Tjörns kommun 2003*) beskrivs planområdet som en del av ett riksintresse för naturvärden, vilket ligger utanför detaljplanlagt område. Ny bebyggelse på Härön kommer enligt översiktsplanen endast tillstyrkas om särskilda skäl finns. För bebyggelsen öster om området finns en äldre detaljplan, men eventuell tillkommande bebyggelse skall prövas i ny detaljplan som säkrar att samhällets karaktär ej ändras. Större delen av Härön har mycket höga naturvärden och utgör ett naturreservat, ett Natura 2000-område (SCI) och ett riksintresse för både friluftslivet och naturvärden (*Tjörns kommun 2003*).

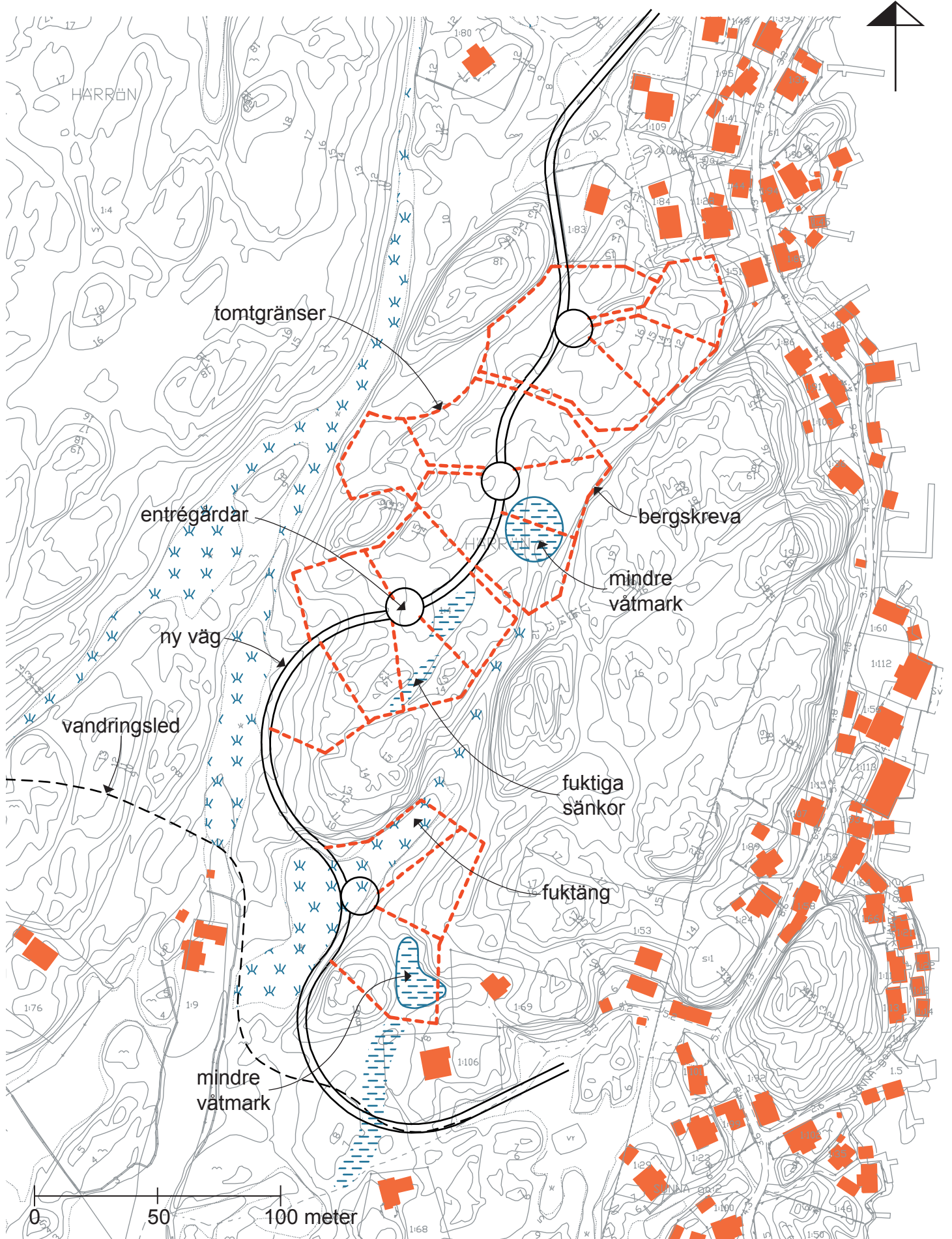
Möjligheterna är begränsade att i en MKB för ett detaljplaneprogram belysa och behandla för miljön viktiga övergripande frågor inom t ex energi, avfall och VA. Strategivalen beträffande dessa sakområden förutsätts vara behandlade i översiktsplanen eller andra överordnade dokument.

Geografisk avgränsning

Det studerade området ligger på Häröns östra sida, strax väster om befintlig bebyggelse, men samtidigt utanför naturreservatet (se *figur 1*). Området omfattar en liten del av fastigheten Härön 1:4.

I ett sent skede har ett utredningsområde för en eventuell gemensamhetslokal tillkommit söder om det studerade området (se *figur 4*). Konsekvenserna av en sådan utbyggnad har bedömts i denna MKB.

MKB:n har beträffande de fysiska ingreppen begränsat sig till den berörda fastigheten. Hänsyn har dock även i förekommande fall tagits till förhållanden i angränsande områden i den mån de varit av betydelse.

Figur 3. Naturtyper och landskapsbild. Skala 1:2000

Detta gäller främst frågor rörande natur- och kulturmiljö, rekreation och landskapsbild.

Behandlade miljöfaktorer

MKB:n behandlar miljöfaktorerna *Naturmiljö, Kulturmiljö, Rekreation, Landskapsbild, Mark- och vattenfrågor* och *Naturreсурser*.

Studerade alternativ

En utbyggnad av ca 20 bostadshus planeras i den östra delen av mindre del av fastigheten Härön 1:4. Kustens arkitektkontor AB skall ta fram ett detaljplaneförslag för planerad utbyggnad. Endast ett lokaliseringsalternativ är aktuellt för utbyggnad då endast en mindre del av fastighetens (Härön 1:4) östra delar ligger utanför Häröns naturre-servat.

MKB:n behandlar ett alternativ samt nollalternativet, dvs konsekvenserna av att ingen utbyggnad kommer till stånd.

Följande alternativ behandlas således:

- Alt 0** Nollalternativet = ingen utbyggnad
- Alt 1** Huvudalternativet. Utbyggnad av ca 20 bostäder inom en liten del av fastigheten Härön 1:4.

4. Översiktlig beskrivning av planförslaget

Fastighetsägaren till Härön 1:4 vill bebygga en mindre del av fastigheten med ca 20 fristående bostadshus. Ett flertal förfrågningar om bostadsutbyggnad har lämnats under den senaste 10-årsperioden. En ansökan till plantillstånd har skickats till kommunen, vilken beviljades hösten 2003. Samverkan med vissa föreningar på Härön sker via ett utvecklingsprojekt via EU.

För närmare beskrivning av utbyggnadens utformning etc hänvisas till planförslaget.

5. Konsekvenser av nollalternativet

Nollalternativet innebär att ingen utbyggnad av bostäder sker. Nollalternativet bedöms vidare innebära att nuvarande markanvändning består, vilket sannolikt innebär att hållmarkerna och angränsande fuktäng tillåts utvecklas fritt och därmed växa igen i de mer låglänta partierna som efterhand kan bli delvis trädbevuxna. Alternativt kan nollalternativet innebära att bete återupptas och därmed bibehålls området som öppen hållmark och öppen fuktäng.

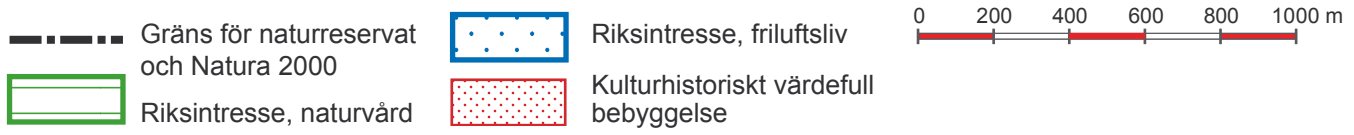
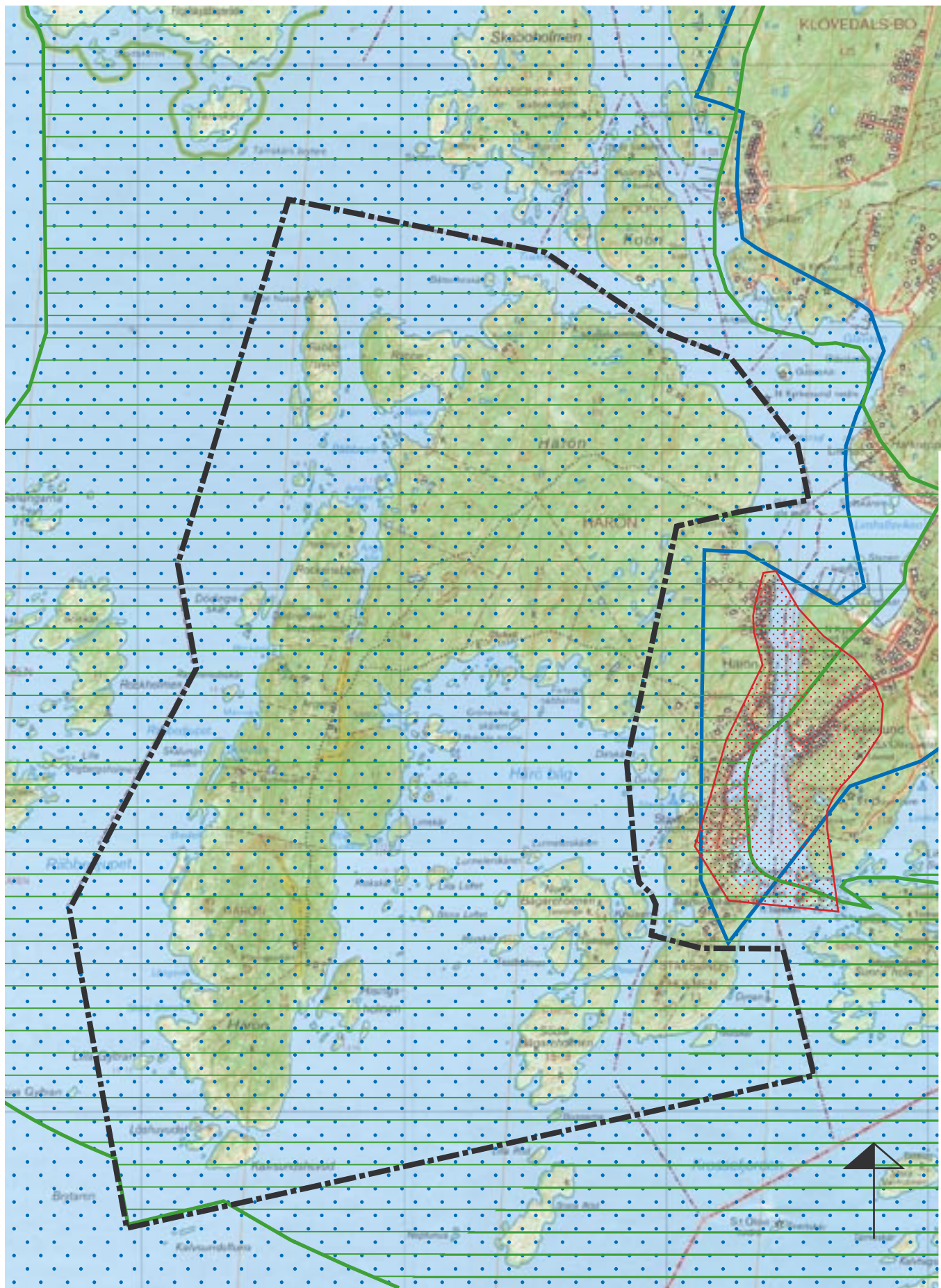
6. Naturmiljö

Nuvarande förhållanden

Allmänt om naturförhållanden och vegetation

Det studerade området består huvudsakligen av öppen hållmark som utgör en mosaik av kala klippor, bitvis bevuxna med tuschlav, renlavsarter m m, och ljungbevuxen mark med ett litet inslag av t ex kruståtel, fårsvingel och stensöta (*figur 2*). Här och var finns vattenfyllda sänkor och mindre våtmarker där det växer mer fuktälskande arter som vecketåg, blåtåtel, klockljung, olika vitmossearter. I anslutning till dessa växer även enstaka yngre björk, rönn och tall samt en- och videbuskar. Själva utbyggnadsområdet avgränsas i öster av ett mindre höjdområde och i väster gränsar det till öppen, igenväxande fuktäng. Området ansluter i söder och norr till befintlig bebyggelse (*figur 2*).

Närmast befintlig bebyggelse i söder finns en del kala klippor och en mindre våtmark som kantas av enstaka videbuskar samt yngre björk och rönn. Förekomst av kavel-dun i våtmarken tyder på att denna är något näringspåverkad. Strax söder om området går en vandringsled som går från samhället, förbi ett mindre hus (fastighet Härön 1:9) och vidare ut mot naturreservatet i väster. Norr och öster om huset finns ett flackare område med en öppen, igenväxande och relativt fuktig ängsmark bevuxen med bl a

Figur 3. Befintliga skydd och intressen för natur- och kulturvärden

tuvtåtel, blåttåtel och veketåg samt enstaka buskar (nyponros, slån och en) och yngre tall. Denna utgör sannolikt gammal inägo-mark som tidigare skötts med slätter.

En mindre del av den fuktiga ängsmarken ligger inom planområdet, där den är belägen i en dalsänka som mot nordost smalnar av till en smal skreva mellan två klippbranter.

Norr och ängsmarken och klippbranterna finns en relativt flack höjdpåta med öppen hållmark, vilken upptar större delen av planområdet. Påtan ligger strax väster om de högsta topparna i området och från dessa sluttar klipporna brant ned mot bebyggelsen i öster. På påtan finns några små fuktiga sänkor samt en mindre våtmark, vilken avvattnas via en mindre bergsskreda som löper åt nordost. Höjdpåtan sluttar ned mot ängsmarken i väster och en fuktig sänka i nordväst (*figur 2*).

Tidigare dokumenterade naturvärden

Aktuell område utgör en del av ett riksintresse för naturvärden: Härön – Breviks kile (NRO14120), främst på grund av förekomst av ett gammalt kulturlandskap på Härön samt grunda havsvikar kring Härön och nordvästra Tjörn, se *figur 3* (*Länsstyrelsen 1988, 2004*).

Strax väster om planområdet ligger Häröns naturreservat, vilket omfattar större delen av ön. Området är även föreslaget som ett Natura-2000-område enligt EU:s art- och habitatdirektiv (SCI), se *figur 3*. Området utgörs främst av ett kulturlandskap som har välbevarade karaktärer från ett gångna tiders jordbruk, vilket medfört att en mycket rik, beteshävdad flora bevarats (*Länsstyrelsen 1997, 2000, 2004*). Häröns höga naturvärden finns även omnämnda i ett flertal äldre naturvårdsunderlag, bl a *Länsstyrelsen (1989a, 1995)* samt *Göteborgsregionens kommunalförbund (1987)*, *Tjörns kommun (1989, 2003)* och *Riksantikvarieämbetet, statens museer & Länsstyrelsen (1986)*.

Vidare utgör havsviken strax söder om planområdet, Härö båg, ett värdefullt grundområde för marint växt- och djurliv. Viken är utpekad som en lämplig plats för

vattenbruk i form av musselodling och som ett riksintresse för yrkesfisket (*Fiskenämnden 1989, Fiskeriverket 1991*).

Området finns i övrigt inte dokumenterat i genomgången naturvårdsunderlag (*Länsstyrelsen 1983, 1989b, 2000, Skogsstyrelsen 2004, Tjörns kommun 1993, GF Konsult 1999*).

Naturvärdesbedömning

Utifrån tidigare dokumenterade naturvärden och fältbesök i området har en bedömning av områdets naturvärden gjorts. Till hjälp har använts en särskild värdepyramid utvecklad av GF Konsult för MKB-arbeten (se *bilaga 1*).

Planområdet ligger inom ett riksintresse för naturvärden, vilka generellt bedöms tillhöra kategori A: ”Områden av nationellt eller internationellt värde för naturvärden”. I ett mer lokalt perspektiv kan konstateras att planområdet endast i viss utsträckning hyser de värden som riksintresset avser att skydda, dvs gammalt, välhävdad kulturlandskap med intressant flora. Inom planområdet finns endast igenväxande ängsmark och öppen hållmark som inte längre hävdas och som ej finns utpekad i befintligt naturvårdsunderlag. Detta kan motivera en något lägre klassning av områdets naturvärden, dvs att det bedöms ha lokala till större lokala naturvärden (kategori C-D). Eventuellt kan den igenväxande ängsmarken hysa vissa intressanta kärlväxter, vilket kan kontrolleras under fältsäsong, men detta ändrar sannolikt inte den övergripande bedömningen av området.

Konsekvenser

En bostadsutbyggnad i aktuellt område innebär att framför allt öppen hållmark, men även en del fuktig ängsmark och mindre våtmarker, tas i anspråk för bebyggelse och en mindre lokalväg. Området inrymmer vissa naturvärden främst knutna till tidigare beteshävd. Dessa lokala värden kommer sannolikt att till stor del försvinna vid en utbyggnad.

Utbyggnaden medför vissa ingrepp i form av sprängnings- och utfyllnadsarbeten.

Bebyggelsen vid Kyrkesund, vilken har ett visst kulturhistoriskt värde. I blickfånget det s k Röda och Vita magasinet.

Befintlig bebyggelse strax nordost om planområdet.

Delar av fuktängen i söder tas i anspråk för lokalvägen och en byggnad, vilket kräver en del utfyllnad. Detta påverkar förmodligen dess hydrologi och därmed försämrats förutsättningarna för befintlig flora något i den bevarade delen av fuktängen. Ingreppet minskar naturvärdena något i den kvarvarande delen av fuktängen. En möjlig kompensationsåtgärd för ett sådant ingrepp vore att sköta kvarvarande delar av fuktängen genom slätter/bete.

Vidare innebär utbyggnaden att områdets två mindre våtmarker och vissa fuktstråk helt eller delvis fylls igen och ersätts med hus och hårdgjorda ytor, vilket är negativt från naturvårdssynpunkt.

Ur ett större perspektiv innebär en utbyggnad ett litet ingrepp i ett riksintresset för naturvärden, vilket i viss utsträckning fragmenteras av ny bebyggelse. Dock påverkas inga av de naturvärden som riksintresset avser att skydda, utan endast mer lokala naturvärden påverkas. Sett från detta perspektiv bedöms konsekvenserna av utbyggnaden som små.

En mindre lokalväg till området kommer påverka miljön utanför själva planområdet.

Förslag till åtgärder

- Den fuktiga ängsmarken bör så långt som möjligt bevaras och påverkan på dess hydrologi minimeras. Om detta inte är möjligt bör resterande delar av fuktängen skötas med slätter och/eller bete så att igenväxning förhindras. Detta kan t o m kan öka dess naturvärde och även vara positivt från kulturmiljösynpunkt.
- De fuktiga sänkorna och mindre våtmarkerna bör så långt som möjligt sparas. Eventuellt kan någon av dessa utnyttjas för dagvattenrening vid en utbyggnad.
- Hus och mindre lokalvägar bör inpassas i terrängen på ett sätt som tar hänsyn till naturvärdena och som minimerar behovet av utfyllnader, sprängning m m.
- Teknisk försörjning (vatten, avlopp, el, tele) bör utformas med metoder som ger minsta möjliga fysiska ingrepp.

7. Kulturmiljö

Nuvarande och historiska förhållanden

Markhistorik

Härön utgörs främst av hållmark som utnyttjats som utmarker och endast på ett fåtal ställen på ön (främst kring gården Ängen) finns öppen åker- och ängsmark. Huvuddragen i Häröns markanvändning har inte ändrat karaktär i någon större utsträckning under de senaste 150 åren. De gamla inägorna kring gården Ängen brukas fortfarande som åker och äng, men numera främst som en del av skötseln av naturreservatet. Utmarkerna utnyttjas nu som då till betesmark. I aktuellt planområde sker dock ingen jordbruks- och betesdrift längre och området har börjat växa igen.

Enligt skifteskartan från 1843-44 fanns redan då en del bebyggelse på Häröns östra sida, men det har tillkommit en del bebyggelse sedan dess.

Tidigare dokumenterade kulturmiljövärden

På Härön som helhet finns ett stort antal fornlämningar som främst utgörs av sk tomtningar som anses höra ihop med de stora sillfiskeperioderna, särskilt under 1500- och 1700-talen (*Riksantikvarieämbetet; statens historiska museer & Länsstyrelsen 1986*). Inom aktuellt område finns dock inga fornlämningar enligt ovan nämnda rapport eller länsstyrelsens fornlämningsregister.

Härön har varit bebyggd sedan slutet av 1500-talet och från 1700-talets början fram till 1880 var Kyrkesund lotsplats. Kyrkesund-Härön var under 1800-talet en viktig ort för såväl en omfattande spannmålsexport som sillfiske och fiskberedning. Under seklets senare hälft blev samhället även populärt som en badort och 1864 invigdes ett varmbadhus på Härön (*Riksantikvarieämbetet; statens historiska museer & Länsstyrelsen 1986, Häröns intresseförening 2003*).

Området kring Kyrkesund med omgivning på såväl Härön som på Tjörn har utpekats som kulturhistoriskt värdefull miljö i kommunens kulturminnesvårdprogram och gällande översiktsplan (*Tjörns kommun 1988, 2003*).

Vidare har det gamla kulturlandskapet som omfattar större delen av Härön, stora kulturhistoriska värden enligt länsstyrelsens bevarandeprogram för odlingslandskapet (*Länsstyrelsen 1995*). Det beskrivs som en av de mest unika och välbevarade jordbruksmiljöerna i Bohuslän. Aktuellt område ingår inte i utpekade område, men utgör tidigare betad utmark och ängsmark med ett visst kulturhistoriskt värde.

I övrigt kulturmiljövårdsunderlag finns området inte omnämnt bl a *Riksantikvarieämbetet (1990)*.

Övriga kulturhistoriska värden

Kring fastigheten Härön 1:9 och i anslutning till den mindre väg som går söderut från denna finns vissa stenmurar, vilka har ett lokalt kulturhistoriskt värde. Stenmurarna ligger dock utanför aktuellt område, i anslutning till den fuktiga ängsmarken som delvis ingår i planområdet.

Konsekvenser

Framför allt i den norra delen av området kan en utbyggnad eventuellt ge en negativ påverkan på upplevelsen av den intilliggande, kulturhistoriskt värdefulla bebyggelsen vid Kyrkesund. Detta beror på hur husen anpassas till terrängen och sitt sammanhang med de äldre husen. Om den nya bebyggelsen anpassas väl till landskapet och till den befintliga bebyggelsen gällande gruppering, storlek, utformning, materialval, färgsättning etc, bedöms denna påverkan bli liten.

Utbyggnaden innebär också att igenväxande ängsmark och hållmarker med vissa kulturhistoriska värden försvinner och ersätts av ett mindre bostadsområde. Det historiska kulturlandskapet på denna delen av Härön kan bli något svårare att utläsa efter en utbyggnad.

Inga kända fornlämningar påverkas av utbyggnaden. Inte heller stenmurarna med ett visst kulturhistorisk värde, strax väster om området, bedöms påverkas.

Förslag till åtgärder

- Husen bör anpassas väl till terrängen och utformas enligt lokala traditioner gällande gruppering, storlek, utformning, materialval, färgsättning etc.
- Ett annat alternativ är att den nya bebyggelsen anpassas till landskapet (till terrängen och till den befintliga bebyggelsens skala och gruppering), men ges ett modernt utseende med en egen karaktär. På så sätt blir kulturlandskapets historia ärligare och lättare att avläsa.

8. Rekreation

Nuvarande förhållanden

Allmänt om rekreationsförhållandena

Aktuellt område utgörs av öppen hållmark och igenväxande ängsmark som ligger i direkt anslutning till befintlig bebyggelse och används sannolikt i viss utsträckning till närrekreation. Strax sydväst om utbyggnadsområdet går även en vandringsled som leder ut till naturreservatet strax väster om området och direkt väster om planområdet går en mindre stig i nord-sydlig riktning genom de fuktiga ängsmarkerna.

Planområdet ligger uppe på en höjdplata och utgör en bra utsiktspunkt över både naturreservatet i väster och delar av Kyrkesund i öster, vilket är positivt för upplevelsen av området.

Härön med sin kulturhistoriskt intressanta bebyggelse i öster och naturreservatet i väster utgör ett välbesökt turistmål i den bohuslänska skärgården, framförallt p g a av den omfattande båtturismen under sommarmånaderna.

Tidigare dokumenterade rekreativvärden

Stora delar av Härön utgör en del av ett riksintresse för friluftslivet: Södra Bohusläns kust (FO3), vilket utgör ett område med goda förutsättningar för olika friluftaktiviteter som bad, båtsport, naturstudier, strövtåg, fiske etc (*Länsstyrelsen 1988, 2001, 2004*). Aktuellt område gränsar till riksintresset i väster.

Även Häröns naturreservat, ca 200 m från planområdet, är av stort intresse för friluftslivet p g a de höga natur- och kulturvärden och lättillgängligheten med väl utmarkerade stigar och gamla bruksvägar (*Länsstyrelsen 1997, 2004*).

Bedömning av rekreativvärden

Utifrån tidigare dokumenterade rekreativvärden och fältbesök i området har en bedömning av områdets rekreativvärden gjorts. Till hjälp har använts en särskild värdepyramid utvecklad av GF Konsult för MKB-arbeten (*bilaga 2*).

Planområdet bedöms ha vissa lokala värden som utsiktspunkt för såväl boende och turister samt hyser delar av ett gångstråk för besökare som skall vidare till naturreservatet i väster, dvs bedöms tillhöra kategori D: ”Övriga områden med lokala rekreativvärden”.

Konsekvenser

En utbyggnad innebär att stora delar av planområdet ersätts med ett bostadsområde, vilket minskar områdets värde som utsiktspunkt och närrekreativområde. Den nya lokalvägen kan dock vara positiv ur rekreativsynpunkt eftersom aktuellt område blir mer lättillgängligt för närboende och turister. Den sydvästra delen av lokalvägen kan eventuellt även utnyttjas som vandringsled, vilket kan öka dess standard i denna del.

Utbyggnaden kan även till viss del påverka upplevelsen av området för förbipasserande på vandringsleden ut till naturreservatet. Om de fuktiga ängarna kring fastigheten Härön 1:9 sparas och sköts med slätter och

eller bete kan detta dock vara positivt för upplevelsen av området.

Förslag till åtgärder

- Utbyggnaden bör om möjligt utformas så att åtminstone delar av området även i fortsättningen kan utnyttjas som utsiktspunkt för såväl boende som turister.

9. Landskapsbild

Nuvarande förhållanden

Studerat område ligger på Härön, väster om den befintliga bebyggelsen på den västra sidan av Kyrkesund där det s.k. röda och vita Magasinet utgör landmärken (se foto).

Området är karaktäristiskt för Bohusläns sprickdalslandskap med höjdryggar och sänkor i nordostlig-sydvästlig riktning, inom området i mindre skala. Höjdryggarna består av berg i dagen, delvis bevuxna med framför allt ljung. Sänkorna är fuktiga med låga, fuktälskande växter och enstaka vindpinade, små björkar.

Den största sänkan i den södra delen som är starkt kuperad, består av en öppen fuktäng med ett fåtal tallar i kanten. Fuktängen fortsätter i en smal remsa längs östra sidan av tomtgränserna.

Områdets norra del består av en höjdplatta ca 15 meter över havet och en brant bergsslutning ner mot befintlig bebyggelse vid sundet. Från hela höjdplattan, liksom från de högsta bergspartierna i den södra delen, har man utsikt mot havet i söder och väster. Från plattan ser man även ner mot Kyrkesund.

Konsekvenser

I den södra och starkt kuperade delen av området kommer den nya bebyggelsen och vägen att ändra de befintliga markhöjderna i hög grad. En del av den öppna fuktängen kommer att bebyggas och den nya vägen skär in i de branta bergsslutningarna på båda sidor av ängen. I den norra delen av

Skreva med igenvuxen väg som leder från fuktängen i sydväst till höjdplatån i norr.

Mindre våtmark i planområdets östra del som avvattnas via bergsskreva åt nordost.

området, där höjdvariationerna är mindre, är det lättare att anpassa husen och vägen till terrängen. Några av de tillkommande, nordligaste tomterna är dock också starkt kuperade och ligger i direkt anslutning till den befintliga bebyggelsen vid sundet.

Sett från söder, från vattnet och från befintlig bebyggelse på den västra sidan av sundet, kommer de nya husen till viss del att döljas av höjdparter på 19-20 meter över havet väster om befintlig bebyggelse. Mellan höjdparterna kommer man att skymta husen. Norrifrån kommer de nya husen att synas tydligare.

Både i söder och norr ligger den nya bebyggelsen i direkt anslutning till den befintliga. Framför allt i norr finns en risk att man uppfattar att den nya bebyggelsen ”tränger sig på” den gamla. För att förhindra detta krävs stor varsamhet vid höjdsättningen och övrig utformning. Om de nya husen och vägen anpassas väl till landskapet kan eventuellt den nya bebyggelsen uppfattas som en ”naturlig” fortsättning på den gamla.

Utbyggnaden innebär en stor förändring av närmiljön, framför allt för de närmast belägna bostadshusen. I söder ligger ett hus ca 40 meter väster om den nya vägen och tre nya byggnader. Ytterligare två hus gränsar till tomten längst i söder. Alla tre husen har idag ett relativt ostört och enskilt läge och kommer att påverkas av den nya bebyggelsen. I söder passerar också vandringsleden till naturreservatet och den nya bebyggelsen kommer att synas från denna. I norr blir påverkan störst för de fyra hus som ligger närmast de nordligaste tomterna. De nya husen kan delvis komma att skugga dessa. Samtidigt kan utbyggnaden innebära möjligheter till bättre service.

Förslag till åtgärder

- De nya husen och den nya vägen bör så långt som möjligt anpassas till befintliga höjder.
- Planområdets norra del bör studeras ytterligare med hänsyn till de nordligaste byggnadernas effekter på befintlig bebyggelse.

- De nya husen bör anpassas till den befintliga bebyggelsens småskalighet, men får gärna ges ett eget, nytt intryck!
- Under byggtiden bör man uppmärksamma att upplag och tillfälliga körvägar inte onödigtvis skadar miljöer som i övrigt inte skall exploateras.

10. Mark- och vattenfrågor

Nuvarande förhållanden

Aktuellt område utgörs av kuperad hållmark med vissa fuktiga partier och en del öppen ängsmark i ett lågparti i väster. Avvattningen från området sker huvudsakligen via ett mindre dike som rinner längs med en mindre stig åt söder och ut i havet via Härö båg. I nordost finns en mindre våtmark som dock avvattnas via en bergsänka åt nordost ut i Kyrkesund.

Berggrunden i området utgörs av ådergnejs med inslag av amfibolit (mörk basisk bergart. Stora delar av ön utgörs av kala klippor, vilka endast överlagras med ett tunt jordlager i lågpunkterna. Härön ligger i moränfattig region och den morän som kan ha funnits i området har omvandlats till svallsediment med kvarliggande block och stenar. De jordarter som finns i området är havssediment och terrestriska jordar. Sedimenten förekommer i dalsänkorna, ofta med inslag av skalgrus, medan terrestriska jordar fortfarande bildas i mindre svackor i den öppna hållmarken (vittringsjord och torv).

Enligt kommunens översiktsplan ligger programområdet inom ett normalriskområde för radon. Kommunen rekommenderar att byggande inom dessa områden generellt bör ske med särskild radonskyddande grundläggning (*Tjörns kommun 2003*).

Härön har nyligen blivit anslutet till det kommunala VA-nätet.

Detaljplan för DALBERGEN
del av fastigheten Härön 1:4, m.fl. fastigheter
fiskeläget Härön, Tjörns kommun
Västra Götalands län

Upprättat 2004-03-06, Kustens arkitektkontor AB - Skärhamn

Stig Holmstrand planförfattare, planarkitekt Gabriella Chöler handläggare, Tjörns kommun

PLANBESTÄMMELSER

Följande gäller inom områden med vidstående beteckningar. Endast angiven användning och utformning är tillåten. Bestämmelser utan beteckning gäller inom hela planområdet.

GRÄNSER

- planområdesgräns
- - - användningsgräns
- egenskapsgräns

ANVÄNDNING AV MARK

Allmänna platser

- Lokalväg lokal vägförbindelse
- Naturområde

Kvartersmark

- Bostäder
- avloppspumpstation
- Transformator

UTFORMNING AV ALLMÄNNA PLATSER

- + 0,0 Föreskriven höjd över nollplanet
- gångväg Gångväg

UTNYTTJANDEGRAD

Största byggnadsarea 180 m² per illustrerad fastighet, inklusive uterum
 Utöver angiven största byggnadsarea får uthus uppföras till en största byggnadsarea om 20 m²

BEGRÄNSNINGAR AV MARKENS BEBYGGANDE

- Marken får inte bebyggas
- Gemensamhetsanläggning skall inrättas för all mark, som ej skall utgöra enskild tomtmark
- x Marken skall vara tillgänglig för allmän gångtrafik

MARKENS ANORDNANDE

mark och vegetation

- + 0,0 Föreskriven höjd över nollplanet
- gårdstun Plats för lek och vistelse, entrégård till- och från fastigheterna
- gångväg Gångväg skall anordnas
- lek Lekplats skall anordnas för de boende i området

PLACERING, UTFORMNING, UTSEENDE

Placering

Huvudbyggnad skall placeras minst 2,0 m från gräns mot grannfastighet. Uthus får placeras i gräns mot grannfastighet

Utformning

5,6 meter utgör högsta takfotshöjd vid uppförandet av souterrängvåning
 4,5 meter utgör högsta takfotshöjd vid uppförandet av 1-plansbyggnad med vindsvåning
 3,0 meter utgör högsta takfotshöjd vid uppförandet av garage / förrådsbyggnad
 takkupor mindre än 1/3 del av huvudtakfallet, skall ej medräknas i byggnadshöjden

Minsta resp. största taklutning i grader 27 - 33

- II Högsta antalet våningar
- v1 Souterrängvåning får anordnas
- fril. Endast friliggande hus

Utseende, gestaltning

Hus och byggnader skall utformas med utgångspunkt från boställens byggnadstradition så som den uttrycks på ön Härön

socklar;

fasader;

tak;

Byggnadsteknik

Byggnader där personer stadigvarande vistas skall ha grundläggning i radonsäkert utförande

ADMINISTRATIVA BESTÄMMELSER

Genomförandetid

Genomförandetiden är 10 år från den dagen planen vinner laga kraft

Huvudmannaskap

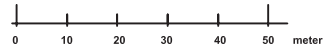
Kommunen är inte huvudman för allmän plats

Illustrationer

Illustrerad byggnad

Svenevik

Illustrationstext

SKALA : format A1, sk 1:1000, format A3, sk 1:2000

GRUNDKARTANS BETECKNINGAR

- Fastighetsgräns
- Senutlösgräns
- 1:3 Fastighetsbeteckning
- Byggnader
- Staket
- Väg
- Bäck
- Dike
- Lutningskurva
- Barnskog
- Berg i dagen
- Nivåkurvor
- Elledning
- 1:250 Avvägd höjd

PLANHANDLINGAR

- Formell plankarta (denna handling)
- Planbeskrivning
- Miljökonsekvensbeskrivning
- Genomförandebeskrivning
- va - utredning
- Fastighetsförteckning

Grundkartan är upprättad av
 Lantmäteriet beteckningsstandard TFA 4.6 B:2
 fastighetsredovisning är ajourförd 2004-02-16
 Lantmäteriet Göteborg
 Per Karlbäck
 Koordinatsystem :
 Plan : Göteborg stad
 Höjd : RH 00

Figur 4. Detaljplan

Konsekvenser

En utbyggnad i området innebär en del sprängnings- och utfyllnadsarbeten. Genom att förlägga bebyggelsen upp på höjddatån i området norra del och spara den fuktiga ängsmarken och de två mindre våtmarkerna kan dock dessa arbeten kraftigt reduceras.

En utbyggnad inom området innebär en liten ökning av hårdgjorda ytor i området, vilket medför att markens förmåga att infiltrera vattnet till viss del försvinner och därmed ökar mängden dagvatten något. Dagvattnet från området bedöms inte bli särskilt förorenat (endast näringsämnen och olika föroreningar som härstammar från t ex tak och vägbeläggning) eftersom ingen biltrafik kommer förekomma i området, vilket annars förorenar dagvatten. Dagvattnet förutsätts hanteras lokalt, t ex genom att leda det till någon av de mindre våtmarkerna i området, innan det leds vidare till havet, i detta fall Härö båg. Detta för att minimera påverkan av ett ökat dagvattenutsläpp på vikens grundområden.

Planerat utbyggnadsområde kommer att anslutas till det kommunala VA-nätet.

Förslag till åtgärder

- Sprängnings- och utfyllnadsarbeten bör minimeras, bl.a. genom lämpligt teknikval för teknisk försörjning.
- Möjligheterna till ett lokalt omhändertagande av dagvatten inom området bör undersökas, t ex genom att leda dagvattnet till områdets våtmarker.
- Val av byggnadernas ytmaterial bör uppmärksammas då detta påverkar dagvattnets karaktär.

11. Naturresurser

De naturresurser som behandlas här är främst sådana som kan bedömas som miljö- och bevarandevärden enligt 3, 4 och 7 kap miljöbalken (MB).

Nuvarande förhållanden

Området ligger inom en kustzon som i sin helhet är av riksintresse och som omfattas av särskilda hushållningsbestämmelser enligt 4 kap MB. I området gäller 4 kap 1, 2 och 4 §§ MB. Enligt MB 4:1 får exploateringsföretag inte komma till stånd som påtagligt skadar områdets natur- och kulturvärden. Bestämmelserna utgör dock inte hinder för utvecklingen av befintliga tätorter. Enligt MB 4:2 skall turismens och friluftslivets, främst det rörliga friluftslivets, intressen särskilt beaktas vid bedömningen av tillåtligheten av exploateringsföretag eller andra ingrepp i miljön. MB 4:4 rör bestämmelser om utbyggnad av fritidsbebyggelse och större anläggningar enligt 17 kap MB.

Planområdet omfattas av ett riksintresse för naturvärden enligt 3 kap 6 § MB. Vidare gränsar det i väster till ett riksintresse för friluftslivet. Områden av riksintresse skall på grund av deras natur- eller kulturvärden eller hänsyn till friluftslivet skyddas mot åtgärder som kan skada natur- eller kulturmiljön.

Aktuellt område omfattas inte av strandskydd enligt 7 kap 13 § MB.

För vissa småbiotoper i jordbrukslandskapet gäller generellt biotopskydd enligt 7 kap 11 § miljöbalken. Strax utanför planområdet (kring fastigheten Härön 1:9) finns en stenmur som eventuell kan anses vara biotopskyddad.

Större delen av Härön omfattas av ett flertal paragrafer enligt MB, dvs Natura 2000-område (7 kap 28 §, 4 kap), naturreservat (7 kap 4 §), ekologiskt särskilt känsligt område (3 kap 3 §) samt riksintresse för naturvärden och friluftslivet (3 kap 6 §), vilka syftar till att skydda öns värdefulla natur- och kulturmiljöer och tillgodose behov för friluftslivet.

Vidare utgör grundområdena i Härö båg, viken strax söder om planområdet, ett riksintresse för yrkesfisket enligt 3 kap 5 § MB. Alla grundområden i Västra Götalands län inom djupintervallet 0-6 m - med undantag för hårt exploaterade områden och områden med låg produktion – utgör riksintresse för yrkesfisket. Dessutom utgör de västra delarna av viken en del av ett lekområde för sill, vilket finns särskilt utpekad som ett riksintresse för yrkesfisket. Dessa områden skall skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra näringens bedrivande. Viken finns även utpekad som en lämplig plats för vattenbruk i form av musselodling (*Fiske-nämnden 1989, Fiskeriverket 1991*).

Konsekvenser

En utbyggnad av bostäder kan innebära en viss konflikt med bestämmelserna i 4 kap MB, då områdets naturvärden till viss del påverkas. Samtidigt kan utbyggnaden anses som en utveckling av det befintliga samhället, även om det ligger strax utanför utvecklingsområdet för bebyggelse som redovisas i kommunens *översiktsplan (Tjörns kommun 2003)*, vilket inte strider mot bestämmelserna i 4 kap MB.

Aktuell utbyggnad innebär ett mindre intrång i ett riksintresse för naturvärden och kan stå i konflikt med bestämmelserna enligt 3 kap 6 § MB. Området hyser dock endast i viss utsträckning de värden som utmärker riksintresset, varför negativa påverkan på detta bedöms som litet till måttligt.

Området är inte strandskyddat, varför dispens från strandskyddet ej krävs för utbyggnaden.

Den biotopskyddade stenmuren i anslutning till planområdet bedöms inte påverkas vid en utbyggnad.

Planerad utbyggnad bedöms inte innebära någon negativ påverkan på det närliggande naturreservatet Härön, det föreslagna Natura 2000-området eller riksintresset för friluftslivet. Inte heller riksintresset för yrkesfiske bedöms påverkas, förutsatt att dagvattnet tas omhand på erforderligt sätt.

Referenser

- Fiskenämnden i Göteborgs och Bohus län. 1989. **Fiske och vattenbruket (enl. naturresurslagen). Tjörns kommun.** Oktober 1989.
- Fiskeriverket 1991: **Områden av riksintresse för yrkesfisket.** Fysisk planering PBL/NRL. Underlag 34.
- GF Konsult AB. 1999: **Natur på Tjörn. Bedömningar av naturområden på Tjörn – förslag till avgränsningar.** 1999-10-19.
- Göteborgsregionens kommunalförbund. 1987: **Remissomgång för naturvårdsplaneringen inom Göteborgsregionen. Tjörn.** Stencil.
- Häröns intresseförening. 2003: **Härön.** Tredje upplagan. Elanders Novum AB.
- Tjörns kommun. 1988: **Kulturminnesvårdsprogram för Tjörns kommun.** Åtgärdsförslag fastställt av kommunfullmäktige 1988-06-09.
- Tjörns kommun. 1989: **Översiktsplan 90. Ekologiskt särskilt känsliga områden.** GF Konsult AB. 1989-11-01.
- Tjörns kommun. 1993: **Vattenöversikt Tjörns kommun.** GF Konsult AB. 1993-12-14.
- Tjörns kommun. 2003: **ÖP 01. Tjörns kommun översiktsplan 2003.** Antagen av kommunfullmäktige 2003-03-12.
- Länsstyrelsen Göteborgs och Bohus län. 1983: **Skyddsvärda myrar i Göteborgs och Bohus län.** Rapport 1983:4. T. Hallingbäck, J. Uddén, M. Åhlund.
- Länsstyrelsen Göteborgs och Bohus län. 1988: **Områden av riksintresse för naturvård och friluftsliv.** Januari 1988.
- Länsstyrelsen Göteborgs och Bohus län. 1989a: **Ängar och hagar på Tjörn.** Rapport 1989:3. Svante Hultengren.
- Länsstyrelsen Göteborgs och Bohus län. 1989b: **Lövskogar i Tjörns kommun.** Rapport 1989:7. Svante Hultengren, Per-Olof Martinsson.
- Länsstyrelsen Göteborgs och Bohus län. 1995: **Värdefulla odlingslandskap i Göteborgs och Bohus län.** Bevarandeprogram för odlingslandskapets natur- och kulturvärden. Rapport 1995:21. Miljöavdelningen.
- Länsstyrelsen Göteborgs och Bohus län. 1997: **Naturreservatet Härön. Beslut enligt 7 § naturvårdslagen.** Miljöavdelningen. Bengt Fritzell 1997-05-23.
- Länsstyrelsen Västra Götalands län. 2000: **Inventering av våtmarker i f d Göteborgs och Bohus län.** Koncept 2000.
- Länsstyrelsen. 2004: www.gis.lst.se/lanskartor. Kartdatabas över skyddade områden, riksintressen m m
- Riksantikvarieämbetet. 1990: **Riksintressanta kulturmiljöer i Sverige.** Förteckning. Underlag för tillämpning av naturresurslagen 2 kap 6 §. Uppsala.

Skogsstyrelsen. 2004: [www.svo.se/ skogensparlor](http://www.svo.se/skogensparlor). Kartdatabas över nyckelbiotoper, naturvärden och sumpskogar.